

แผนแม่บท

10

การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม

พัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ
ด้วยการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์

วส.

ถึงแม้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในช่วงที่ผ่านมาจะส่งผลให้สถานการณ์ในการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมของคนไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะในการสร้างสื่อในสังคมไทยให้มีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชนและทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ปลอดภัยสร้างสรรค์ ที่ภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องมีความตื่นตัวในประเด็นดังกล่าวมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทในการลงทุนเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีอย่างยั่งยืน

ตารางสรุปสถานะการบรรลุเป้าหมายระดับประเด็น (Y2) และเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1)

Y2	ชื่อเป้าหมายระดับประเด็นแผนแม่บทฯ	ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ปี 2570
100001	คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่งดงาม และมีความรักและภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น	ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ ไม่น้อยกว่า 5.10 คะแนน ภายในปี 2570
Y1	ชื่อเป้าหมายแผนแม่บทย่อย	ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ปี 2570
100101	คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติ ตามมาตรฐานและสมดุลงานด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น	1. ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตน ที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น เป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 97 ภายในปี 2570 2. ดัชนีทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน ภายในปี 2570
100201	ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น	จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี
100301	สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็งสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคมทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น	สถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ไม่น้อยกว่า 80 คะแนน ภายในปี 2570

สรุปแผนระดับที่ 3 ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ประเด็นที่ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีแผนระดับที่ 3 ที่สามารถช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานของแผนแม่บทฯ ที่สำคัญ อาทิ

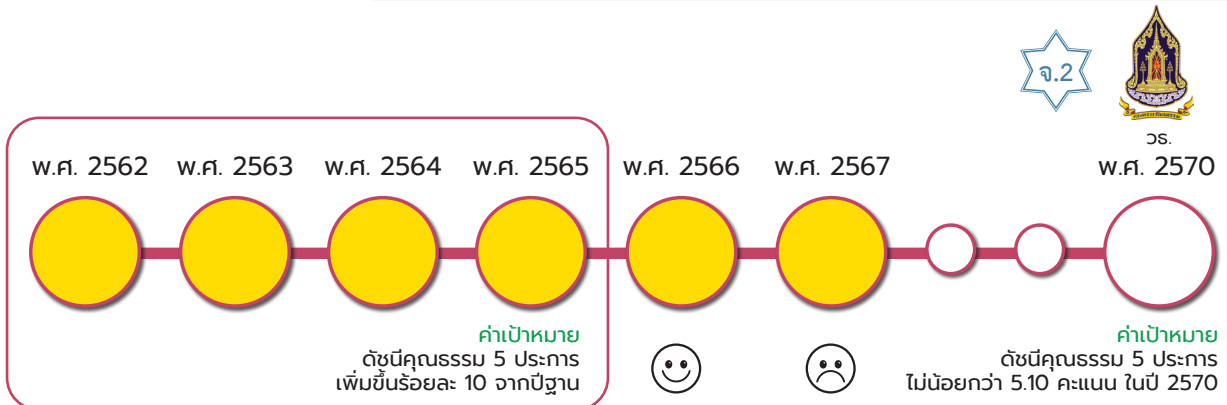
แผนปฏิบัติราชการรายปี และระยะ 5 ปี	หน่วยงานเจ้าของแผน
- แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) และแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของกระทรวงวัฒนธรรม	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) และแผนปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของกรมประชาสัมพันธ์	กรมประชาสัมพันธ์
- แผนปฏิบัติการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567	ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
แผนปฏิบัติการด้าน...	หน่วยงานเจ้าของแผน
- แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)	กรมการศาสนา
- แผนปฏิบัติการด้านการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)	กรมประชาสัมพันธ์

ทั้งนี้ สามารถเข้าดูรายละเอียดเพิ่มเติมของแผนระดับที่ 3 ข้างต้น ได้จากในระบบ eMENSCR ตามรายละเอียดวิธีการใช้งานที่แสดงไว้ในภาคผนวก

เป้าหมายระดับประเด็น
แผนแม่บทฯ (Y2)

100001

คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม
และมีความรักและภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น
นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ
ดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับ
ของนานาชาติมากขึ้น

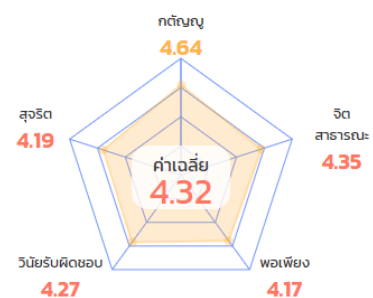

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด :	ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ				
100001	สถานการณ์ปีก่อนหน้า เป็นปีของการรายงาน		สถานการณ์ พ.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570
	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2566			
	(ข้อมูล พ.ศ. 2565) 4.56 คะแนน	(ข้อมูล พ.ศ. 2566) 4.73 คะแนน	(ข้อมูล พ.ศ. 2567) 4.32 คะแนน	ไม่น้อยกว่า 4.82 คะแนน	ไม่น้อยกว่า 5.10 คะแนน
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)		ดีขึ้น 😊 ร้อยละ 3.73	แย่ลง 😞 ร้อยละ 8.67		
สถานการณ์พัฒนา พ.ศ. 2567 เทียบกับค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 89.63 ของค่าเป้าหมาย	คิดเป็นร้อยละ 84.71 ของค่าเป้าหมาย อยู่ในอันดับใกล้เคียง ในการบรรลุเป้าหมาย

คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และ
มีความรักและภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น
นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ
ดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับ
ของนานาชาติ ประเทศ พิจารณาจากดัชนีคุณธรรม
5 ประการ ซึ่งประกอบด้วย (1) กตัญญู (2) จิต
สาธารณะ (3) พอเพียง (4) วินัยรับผิดชอบ และ
(5) สุจริต จัดทำโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

(ข้อมูล พ.ศ. 2567) พบว่า ค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน อยู่ที่ 4.32 และเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า พ.ศ. 2566 (ข้อมูล
พ.ศ. 2566) ที่มีค่า 4.73 คะแนน สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การพัฒนาที่แย่ลง คิดเป็นร้อยละ 8.67

ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2567 (ไม่น้อยกว่า 4.82 คะแนน) พบว่า มีค่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยคิดเป็นร้อยละ 89.63 ของค่าเป้าหมาย และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ.2570 (ไม่น้อยกว่า 5.10 คะแนน) พบว่า มีค่าคิดเป็นร้อยละ 84.71 ของค่าเป้าหมาย ส่งผลให้**สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย (สีเหลือง)**

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

ความท้าทายในการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรม ให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรักและภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น อาทิ คนไทยทุกช่วงวัยยังมีความซื่อสัตย์สุจริต โดยเฉพาะด้านพอเพียง สุจริต และวินัยรับผิดชอบ มีคะแนนคุณธรรมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวม โดยมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (1) การเร่งเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามของสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นพลังสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยให้ครอบครัวเป็นต้นแบบการดำเนินชีวิตที่ดีที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคม เช่น การปฏิบัติตามกฎหมายจราจร การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความพอเพียง ไม่ใช้จ่ายเกินความจำเป็น เป็นต้น เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม (2) การพัฒนารูปแบบและช่องทางการสื่อสารในการส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดผลในวงกว้างผ่านสื่อสาธารณะและอุตสาหกรรมบันเทิง เช่น การสนับสนุนผู้ผลิตสื่อสร้างสรรค์และ Influencer ในการสร้างพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่ดีในสังคม เป็นต้น (3) การจัดเก็บข้อมูลดัชนีชี้วัดคุณธรรมและทุนชีวิตในระดับพื้นที่/ระดับจังหวัด เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์คุณธรรมและประเด็นที่เป็นปัญหาตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งจะช่วยในการขับเคลื่อนและยกระดับคุณธรรมของประชาชนในพื้นที่/ในจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยส่งผลให้สถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทยในภาพรวมดีขึ้น (4) การพัฒนาระบบการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาทักษะความรู้เพื่อให้พลเมืองของประเทศมีความพร้อมทั้งในด้านสติปัญญาและมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต (5) การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดเพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ดีในสังคมเพื่อสร้างวัฒนธรรมการเคารพกฎหมาย อาทิ กฎหมายจราจร และ (6) การพัฒนาระบบการแจ้งเบาะแสการทุจริตที่เข้าถึงง่ายและปลอดภัยในการให้ข้อมูล เพื่อสร้างวัฒนธรรมการไม่ทนต่อพฤติกรรมทุจริต

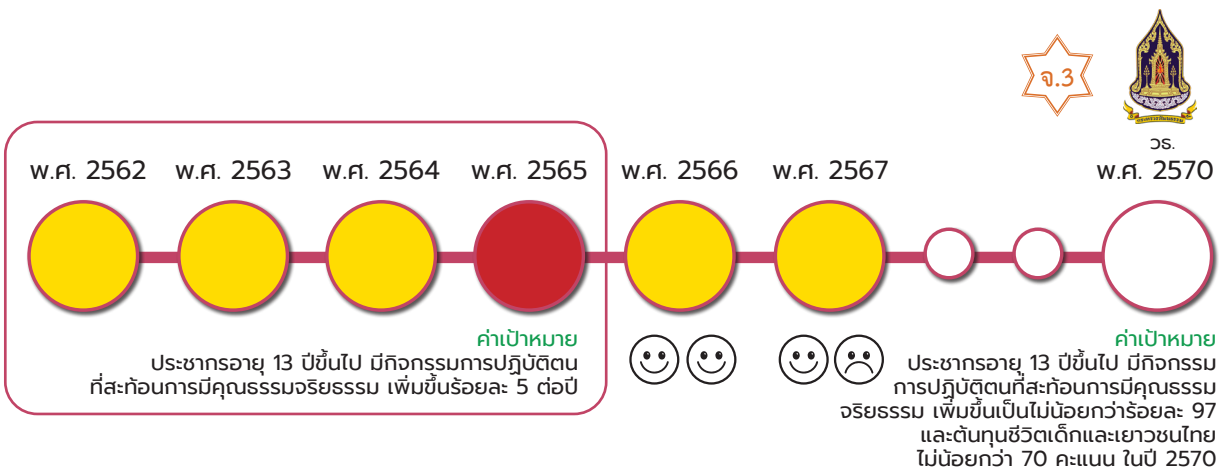
แผนแม่บทย่อย

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม
และการเสริมสร้างจิตสำนึกและ
การเป็นพลเมืองที่ดี

เป้าหมาย
แผนแม่บทย่อย (Y1)

100101

คนไทยเป็นมนุษยที่สมบูรณ์ มีความพร้อม
ในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลงทั้งด้านสติปัญญา
คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจใน
การปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น

หมายเหตุ : * เป้าหมาย 100101 สถานการณ์ ว.ศ. 2565 - 2566 พิจารณาจากรายงานการประเมินผลตัวชี้วัดจำนวนประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้ ด้วยตัวชี้วัดดังกล่าวมีการปรับปรุงข้อมูลย้อนหลัง ส่งผลให้สถานการณ์ที่แสดงไว้ในปีนั้น ๆ อาจมีค่าเปลี่ยนแปลงไปจากที่ปรากฏให้เห็นในรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2562 - 2566

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด :	ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม (ร้อยละ)				
100101	สถานการณ์ปีก่อนหน้า เป็นปีของการรายงาน		สถานการณ์ ว.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย ว.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย ว.ศ. 2570
	ว.ศ. 2565 (ข้อมูล ว.ศ. 2565) ร้อยละ 90.18 (revised)*	ว.ศ. 2566 (ข้อมูล ว.ศ. 2566) ร้อยละ 91.08 (revised)*	(ข้อมูล ว.ศ. 2567) ร้อยละ 92.06	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 92.91	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 97
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)		ดีขึ้น 😊 ร้อยละ 0.98	แย่ลง 😞 ร้อยละ 1.09		
สถานการณ์พัฒนา ว.ศ. 2567 เทียบกับค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 99.08 ของค่าเป้าหมาย	คิดเป็นร้อยละ 95

ตัวชี้วัด :	ดัชนีชี้วัดเด็กและเยาวชนไทย (คะแนน)				
	สถานการณ์ปีก่อนหน้า เป็นปีของการรายงาน		สถานการณ์ พ.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570
	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2566			
	(ข้อมูล พ.ศ. 2565) 76.97 คะแนน	(ข้อมูล พ.ศ. 2566) 80.5 คะแนน	(ข้อมูล พ.ศ. 2567) 77.25 คะแนน	ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน	ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)		ดีขึ้น 😊 ร้อยละ 4.59	แย่ลง 😞 ร้อยละ 4.04		
สถานการณ์พัฒนา พ.ศ. 2567 เทียบกับค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				สูงกว่าค่าเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 110.35 ของค่าเป้าหมาย	คิดเป็นร้อยละ 110.35
ภาพรวมสถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย พ.ศ. 2570 โดยเฉลี่ยจากทั้ง 2 ตัวชี้วัด					คิดเป็นร้อยละ 97.5 ของค่าเป้าหมาย อยู่ในระดับใกล้เคียง ในการบรรลุเป้าหมาย

หมายเหตุ : การคำนวณสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายสำหรับตัวชี้วัดที่มีค่าเกินร้อยละ 100 จะกำหนดให้เป็น 100 โดยมีการคำนวณ ดังนี้ $\frac{(95 \times 100)}{2}$

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลงานด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น พิจารณาจาก รายงานการประเมินผลตัวชี้วัดจำนวนประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น (2) ด้านการตอบแทนผู้มีพระคุณ (3) ด้านการให้อภัย (4) ด้านความพอเพียง (5) ด้านความมีวินัย และ (6) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต จัดทำโดยกรมการศาสนา (ข้อมูล พ.ศ. 2567) และผลสำรวจสถานการณ์ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งประกอบด้วย (1) พลังตัวตน (2) พลังครอบครัว (3) พลังปัญญา (4) พลังเพื่อนและกิจกรรม และ (5) พลังชุมชน จัดทำโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) (ข้อมูล พ.ศ. 2567) พบว่า

1) รายงานการประเมินผลตัวชี้วัดจำนวนประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 92.06 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 91.07 สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การพัฒนาที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 1.09 ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2567 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 92.91) พบว่า มีสถานการณ์ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยคิดเป็นร้อยละ 99.08 ของค่าเป้าหมาย และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 97) พบว่า มีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ 95 ของค่าเป้าหมาย

2) ผลสำรวจสถานการณ์ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย พบว่า มีค่า 77.25 คะแนน ซึ่งลดลงจากปีก่อนหน้าที่มีค่า 80.5 คะแนน สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การพัฒนาที่แย่ลง คิดเป็นร้อยละ 4.04 อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2567 และ พ.ศ. 2570 ซึ่งมีค่าเป้าหมายเดียวกัน (ไม่น้อยกว่า 70 คะแนน) พบว่า มีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ 110.35 ของค่าเป้าหมาย

เมื่อพิจารณาภาพรวมสถานการณ์ของเป้าหมาย พ.ศ. 2570 โดยการเฉลี่ยจากทั้ง 2 ตัวชี้วัด พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 97.5 ของค่าเป้าหมาย ส่งผลให้ **สถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย (สีเหลือง)**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2567 โดยภาพรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมไทยในหลากหลายมิติ ทั้งการส่งเสริมเครือข่ายครอบครัวคุณธรรม การขับเคลื่อนสมัชชาคุณธรรม อีกทั้ง ยังส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาในหลากหลายด้าน เช่น การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน กิจกรรมลูกเสือ จิตอาสา รวมถึงการดำเนินงานที่มุ่งพัฒนาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม อาทิ การจัดการข้อมูลวัฒนธรรม การพัฒนาพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม การสืบสานประเพณีต่าง ๆ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และระบบสารสนเทศ ศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศดิจิทัลด้านคุณธรรม ตลอดจนการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาทั้งพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ โดยมีโครงการเพื่อการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (โครงการสำคัญ) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 อาทิ

(1) โครงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำทักษะและองค์ความรู้มาพัฒนากระบวนการคิด โดยใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจ มีเจตคติที่ดีต่อบ้านเมือง และมีความประพฤติที่พึงเหมาะสมเป็นพลเมืองดี รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ **(2) โครงการภูมิรู้ ภูมิธรรม สร้างต้นกล้าคนดี** ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน ประชาชนมีความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี อัตลักษณ์ของท้องถิ่น มีค่านิยมที่ดี พอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสา และสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม **(3) โครงการพัฒนาครอบครัวพลังบวกในสังคมไทย** ของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ที่มุ่งเน้นให้องค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ได้รับองค์ความรู้ความเข้าใจในหลักคิดทักษะที่เลี้ยงชุมชนและเทคนิควิธีการสร้างครอบครัวพลังบวก สามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ตนเองได้ นอกจากนี้ จากการติดตามข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายในรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมทางการศึกษาที่ช่วยสร้างความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการพัฒนาทักษะทางด้านดิจิทัลให้กับคนในสังคมในทุก ๆ ช่วงวัยในรูปแบบที่เหมาะสมทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคม ยังคงต้องให้ความสำคัญให้มากยิ่งขึ้น

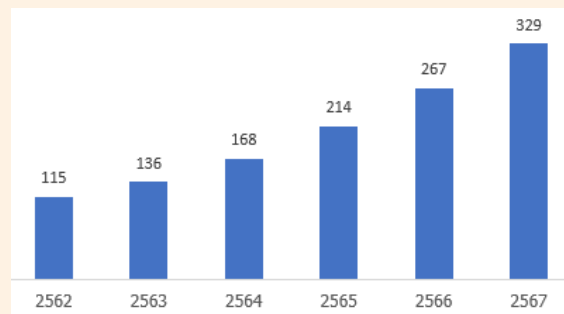
ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายในการทำให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลงานทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดีขึ้น อาทิ พฤติกรรมการบริโภคที่ยั่งยืน การมุ่งสร้างสถานะความร่ำรวยด้วยช่องทางหารายได้ที่ไม่ผิดกฎหมาย ทูริซึมหรือฉ้อโกงได้ ซึ่งจากผลสำรวจประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมหรือกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 พบว่า การปฏิบัติตนของคนไทยที่สะท้อนการมีคุณธรรมด้านความพอเพียงยังมีน้อยกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการใช้เงินอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ้งเฟ้อ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่พบว่าแม้ในสถานะเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดี แต่คนไทยจำนวนไม่น้อย (1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่าง) ยังให้ความสนใจสินค้าหรูหรา ราคาแพง และ

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด :	จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม				
100201	สถานการณ์ปีก่อนหน้า เป็นปีของการรายงาน		สถานการณ์ พ.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570
	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2566			
	(ข้อมูล พ.ศ. 2565) 214 องค์กร	(ข้อมูล พ.ศ. 2566) 267 องค์กร	(ข้อมูล พ.ศ. 2567) 329 องค์กร	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 92.91 (ไม่น้อยกว่า 308 องค์กร)	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ต่อปี (ไม่น้อยกว่า 533 องค์กร)
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)		ดีขึ้น 😊 ร้อยละ 24.77	ดีขึ้น 😊 ร้อยละ 23.22		
สถานการณ์พัฒนา พ.ศ. 2567 เทียบกับค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				สูงกว่าค่าเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 106.76 ของค่าเป้าหมาย	คิดเป็นร้อยละ 61.78 ของค่าเป้าหมาย อยู่ในอันดับเสี่ยง ในการบรรลุเป้าหมาย

ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น พิจารณาจากจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จัดเก็บข้อมูลโดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (ข้อมูล พ.ศ. 2567) พบว่า กิจกรรมที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมมีจำนวนทั้งสิ้น 329 กิจกรรม และเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า พ.ศ. 2566 (ข้อมูล พ.ศ. 2566) ที่มีกิจกรรมที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมจำนวน 267 กิจกรรม สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การพัฒนาที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 23.22 ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2567 (เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 หรือไม่น้อยกว่า 308 องค์กร) มีสถานการณ์สูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยคิดเป็นร้อยละ 106.76 ของค่าเป้าหมาย อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570 (เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี หรือมีจำนวนไม่น้อยกว่า 533 องค์กร ณ สิ้นปี พ.ศ. 2570) พบว่า มีจำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมสะสมถึง พ.ศ. 2567 คิดเป็นร้อยละ 61.78 ของค่าเป้าหมาย ส่งผลให้ **สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมาย (สีส้ม)**

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2567 โดยภาพรวมหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของระบบนิเวศให้กับวิสาหกิจเพื่อสังคมผ่านการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความรู้และช่องทางในการเข้าถึงการสนับสนุนด้านเงินทุนจากแหล่งทุนอื่น รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสังคม กลุ่มกิจการเพื่อสังคม และผู้ประกอบการทางสังคม นอกจากนี้ มีการจัดงานประชุมสมัชชาวิสาหกิจเพื่อสังคมประจำปี เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินกิจการของวิสาหกิจเพื่อสังคมและกลุ่มกิจการเพื่อสังคม ตลอดจนการสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงสถาบันการเงิน เพื่อสนับสนุน

100201

และพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ สำหรับเป้าหมายนี้ไม่มีโครงการเพื่อการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (โครงการสำคัญ) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 นอกจากนี้ จากการติดตามข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายในรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี พ.ศ. 2566 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจเพื่อสังคม พัฒนาสภาพแวดล้อมและสร้างแรงจูงใจที่เอื้อให้เกิดกิจการที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม การสร้างค่านิยมและปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคม และการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้กิจการมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายในการทำให้ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น อาทิ นโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมภาคธุรกิจในภาพรวมของประเทศยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจเพียงพอให้ภาคธุรกิจหันมาดำเนินกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังขาดนโยบายที่ชัดเจนและเป็นระบบในการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนองค์กรต่าง ๆ ในระบบนิเวศของวิสาหกิจเพื่อสังคมไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้ง วิสาหกิจเพื่อสังคมในปัจจุบันยังต้องเผชิญกับปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่จำกัด และความไม่ชัดเจนของกฎระเบียบและสิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจเพื่อสังคม ทำให้เกิดความสับสนและขาดการสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้ภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนในอนาคต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งผลักดันให้เกิดมาตรการทางกฎหมายและภาษีที่เอื้อต่อการเติบโตของวิสาหกิจเพื่อสังคม อาทิ กฎหมายที่สนับสนุนให้เกิดการระดมทุนหรือจัดหาแหล่งเงินทุนในรูปแบบต่าง ๆ การกำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่จูงใจและแตกต่างจากธุรกิจทั่วไป พร้อมทั้งส่งเสริมและสร้างความร่วมมือกับธนาคารต่าง ๆ ในการกำหนดมาตรการสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นกรณีพิเศษ อาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งจะช่วยให้วิสาหกิจเพื่อสังคมเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรเร่งสร้างความตระหนักในสำคัญของวิสาหกิจเพื่อสังคมผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้สินค้าและบริการของวิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นที่รู้จักและได้รับการอุดหนุนมากขึ้น ตลอดจนสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐสามารถจัดซื้อจัดจ้างจากวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อเป็นช่องทางการหารายได้ และกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมเพิ่มมากขึ้น

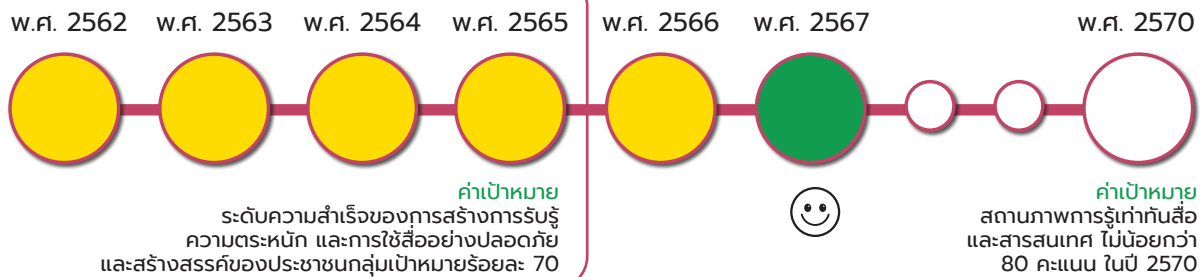
แผนแม่บทย่อย

การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์
จากภาคธุรกิจ

เป้าหมาย
แผนแม่บทย่อย (Y1)

100301

ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุน
เพื่อสังคมเพิ่มขึ้น

หมายเหตุ : * เป้าหมาย 100301 ในรายงานปี พ.ศ. 2567 เป็นการใช้อ้างอิงจากรายงานการสำรวจสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้ปรับปรุงข้อมูล
ใน พ.ศ. 2566 ให้เป็นข้อมูลจากแหล่งเดียวกัน

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย

ตัวชี้วัด :	สถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ				
100301	สถานการณ์ปีก่อนหน้า เป็นปีของการรายงาน		สถานการณ์ พ.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2567	ค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2570
	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2566			
		(ข้อมูล พ.ศ. 2566) 82.05 คะแนน (revised)*	(ข้อมูล พ.ศ. 2567) 82.32 คะแนน	ไม่น้อยกว่า 74.08 คะแนน	ไม่น้อยกว่า 80 คะแนน
การเปลี่ยนแปลง เทียบกับปีก่อนหน้า (ร้อยละ)			ดีขึ้น ร้อยละ 0.33		
สถานการณ์พัฒนา พ.ศ. 2567 เทียบกับค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)				สูงกว่าค่าเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 111 ของค่าเป้าหมาย	คิดเป็นร้อยละ 102.9 ของค่าเป้าหมาย อยู่ในอันดับบรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคม
แห่งการเรียนรู้ ปลอดภัย และสร้างสรรค์ พิจารณาจากสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ จัดทำโดย
กรมประชาสัมพันธ์ (ข้อมูล พ.ศ. 2567) พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 82.32 คะแนน ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก
ปีก่อนหน้าที่มีคะแนนเฉลี่ย 82.05 สะท้อนให้เห็นสถานการณ์การพัฒนาที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.33
ในขณะเดียวกันเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย พ.ศ. 2567 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 74.08 คะแนน) พบว่า มีสถานการณ์
สูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยคิดเป็นร้อยละ 111 ของค่าเป้าหมาย และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมาย
พ.ศ. 2570 (ไม่น้อยกว่า 80 คะแนน) พบว่า มีสถานการณ์คิดเป็นร้อยละ 102.9 ของค่าเป้าหมาย ส่งผลให้
สถานการณ์การบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สีเขียว)

100301

การดำเนินงานที่ผ่านมา

การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2567 โดยภาพรวมหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสาร และการผลิตสื่อสร้างสรรค์และสื่อที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะปัจจัยด้านเนื้อหาสื่อที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ รวมถึงการให้ความรู้เพื่อป้องกันและรู้เท่าทันสื่อไม่หลงเชื่อข่าวลวง (fake news) โดยมีโครงการเพื่อการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ (โครงการสำคัญ) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 อาทิ **โครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบคลังข้อมูลข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ภาครัฐเชิงรุก** ของกรมประชาสัมพันธ์ ที่ได้รวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูลหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้การกำกับของรัฐ ข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลข่าวประเทศไทยในต่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนไปยังภาคประชาชนได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังมี**โครงการสนับสนุนทุนเพื่อพัฒนาและผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์** ของกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) ที่เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล องค์กร และภาคีเครือข่าย ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนในการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากลไกเครือข่าย ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็ก เยาวชน ครอบครัว และประชาชนได้มีทักษะในการรู้เท่าทัน เฝ้าระวัง สื่อที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์ นอกจากนี้ จากการติดตามข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมายในรายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปี 2566 พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพผู้ผลิตสื่อ การส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อที่เป็นประโยชน์ ปลอดภัยและสร้างสรรค์ รวมถึงการยกระดับประสิทธิภาพองค์กรที่มีหน้าที่ในการควบคุมกำกับสื่อ

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลการบรรลุเป้าหมาย

ความท้าทายในการทำให้สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ปลอดภัยและสร้างสรรค์ ยังคงเป็นเรื่องของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาสื่อและการพัฒนาสมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม อาทิ กลไก/มาตรการในการส่งเสริมให้ประชาชนรู้เท่าทันสื่อที่ยังมีข้อจำกัดด้วยบริบทการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลให้รูปแบบสื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลาย ทำให้การรับรู้ข้อมูลของคนในสังคมเปลี่ยนไป จากเดิมจะรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อกระแสหลักจากนักข่าวหรือนักสื่อสารมวลชน กลายเป็นการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์จากการนำเสนอของอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) หรือบุคคลทั่วไปที่มีอิทธิพลต่อความคิด ที่ส่วนใหญ่เน้นการสร้างเนื้อหาให้เป็นกระแสโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา ก่อนเผยแพร่ไปยังสาธารณชน ซึ่งแม้ว่าบางแพลตฟอร์มจะมีการคัดกรองเนื้อหาที่อ่อนไหว อาทิ การปิดกั้นภาพความรุนแรง ภาพอนาจาร แต่ยังมีเนื้อหาบางประเภทที่อาจสร้างผลกระทบเชิงลบต่อสังคม อาทิ การนำเสนอข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง การชักจูงหรือโฆษณาชวนเชื่อที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระจนเกิดการละเมิดสิทธิ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกฎระเบียบเจาะจงกับกลุ่ม Influencer อย่างชัดเจน อีกทั้ง แนวทางการกำกับดูแลส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการที่เน้นไปที่การตรวจสอบและเฝ้าระวังการนำเสนอข้อมูลของสื่อ ตักเตือน/แก้ไข ในกรณีที่สื่อนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การส่งเสริมกลไกการตรวจสอบกันเองของสื่อและการตรวจสอบจากภาคประชาชน โดยยังไม่มีแนวทางในการกำกับหรือควบคุมการผลิตและนำเสนอเนื้อหาตั้งแต่ต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้สื่อมีความเข้มแข็งสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ปลอดภัยและสร้างสรรค์ และประชาชนรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันกำหนดกลไก ในการกำกับดูแลและควบคุมมาตรฐานจริยธรรมสื่อทั้งในช่องทางเดิมและช่องทางสมัยใหม่ที่ครอบคลุมกลุ่ม เป้าหมายทั้งผู้สร้าง ผู้ส่งและผู้รับ เพื่อให้เกิดการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพ และ เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมการผลิต/ให้บริการสื่อที่มีเนื้อหาที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย รวมถึง การสอดแทรกเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การยอมรับความแตกต่างทางความคิดหรือมุมมองตามหลักประชาธิปไตย ผ่านช่องทางที่มีประสิทธิผล อาทิ หนังสือ ละคร ซีรีส์ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรให้ ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะทักษะ การคิดวิเคราะห์ และการสร้างและส่งต่อข้อมูลไปสู่สาธารณะหรือบุคคลอื่น โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังมีทักษะ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ยังตกเป็นเหยื่อของกลุ่มมิจฉาชีพ

